

Severská inspirace: zpráva z cesty do Helsínek – 2. část

Milé čtenářky, milí čtenáři, následující příspěvek je druhou a závěrečnou částí zprávy z odborné stáže ve finských Helsinkách z listopadu 2016, kterou jsme dosud nezveřejnili, ačkoliv už byla napsána dávno. Omlouváme se za prodlevu a věříme, že rok 2018 podobné kostlivce ve skříni nepřinese. ☐

Ve středu jsme měli na programu dva typy knihoven – veřejnou městskou a univerzitní specializovanou. První byla na programu pobočka městské knihovny v Helsinkách (Helsingin kaupunginkirjasto) lapidárně pojmenovaná jako „č. 10“. „Desítka“ je živoucí definicí konceptu, kterému se v českém odborném prostředí říká *komunitní knihovna*. V této knihovně totiž nedominují regály s knihami ani hrobově tichá studijní místa obsazená soustředěnými čtenáři, naopak, jde o prostor, kde to žije jako ve včelím úlu a kde mohou uživatelé knihoven využívat prostor k celé řadě aktivit, uměleckých i praktických činností nejen vzdělávacího charakteru. Jako příklad uveďme, že knihovna disponuje vlastní odhlučněnou hudební zkušebnou a nahrávacím studiem, kde mohou začínající hudební skupiny nahrát své první album, dále jsou v knihovně profesionálně vybavená PC pro grafickou a audiovizuální tvorbu, plotter pro výrobu řezané grafiky, šicí stroje pro vlastnoruční opravy oděvů, 3D tiskárna, na které si mohou uživatelé vytisknout levně své vlastní objekty, zařízení pro převod VHS kazet nebo LP desek do digitální podoby. Pobočka č. 10 městské knihovny v Helsinkách je multifunkčním prostorem, kam uživatelé rádi chodí, alespoň podle toho, že ačkoliv jsme knihovnu navštívili *brzy po ránu*, bylo zde už *velmi živo*. Kdybychom měli pobočku č. 10 charakterizovat jedním slovem, bylo by to slovo *punk* – tak například na regálech s odpočinkovou (paperbackovou) četbou nejsou knihy nijak řazeny, nemají ani signatury. Jen ať si čtenáři na regále hezky zabrouzdají a vyberou si trochu

spontánněji. Pokud by snad čtenář přece jenom prahl po konkrétním titulu, knihu si objedná skrze webový katalog a knihovník mu knihu vydá u pultu. Záhadou zůstává, jak dokáží knihovníci v neřazeném fondu knihu najít. Možná k tomu používají RFID, spíše ale půjde o superschopnost našich finských kolegů.

Tip: Podívejte se na fotogalerii na konci příspěvku!

V prezentaci, kterou si pro nás pracovníci městské knihovny připravili, jsme se dozvěděli o čerstvě zahájené výstavbě *nové centrální knihovny pobočky*, která bude sídlit ve vlastní velkorysě a architektonicky úchvatně řešené budově v těsné blízkosti významných kulturních a státních institucí Parlamentu, Muzea soudobého umění (Nykytaiteen museo Kiasma) a Univerzity umění (Taideyliopisto). Slavnostní zahájení provozu centrální městské knihovny (Keskustakirjasto) je plánováno na *den finské nezávislosti, 6. prosince 2018*. Knihovna bude fungovat především jako veřejný komunitní prostor, otevřený pro všechny. Součástí knihovny budou coworkingové prostory, množství specifických studoven od individuálních po skupinové, odpočinková místa, prostor věnovaný dětem, ale také projekční sály, hudební a audiovizuální nahrávací studia, galerie, kavárna a restaurace. V diskuzi, která po prezentaci následovala, jsme se mj. zaměřili právě na úskalí, se kterými se knihovníci musí potýkat ve fázi raných i pokročilých příprav výstavby nové knihovny. Jako zcela nezbytné vnímají finští kolegové to, aby bylo zvoleno takové architektonické studio, které bude *vnímat knihovníky jako partnery* a které bude ochotné usměrňovat veškeré parametry budoucí budovy *na základě dialogu jak s knihovnickou, tak se čtenářskou komunitou*. Návrh budoucí knihovny vznikl od samého počátku právě *ve spolupráci se čtenáři*. Ti měli k dispozici hned několik způsobů, jak vyjádřit svá přání a očekávání od nové knihovny, včetně dotazování spoluobčanů knihovníky přímo na ulici. Co by u nás pravděpodobně nefungovalo, v Helsinkách dopadlo tak, že lidé na ulici prý *stáli fronty*, aby mohli

knihovníkům sdělit svá očekávání od nové knihovny... Jediné co nás při návštěvě *Desítky* zamrzelo, byl fakt, že s otevřením nové centrální helsinské knihovny pobočka č. 10 pravděpodobně úplně zanikne. Veríme ale, že se koncept komunitní knihovny se stejným úspěchem podaří vybudovat i v knihovně nové.

Poté, co jsme navštívili pobočku č. 10, vydali jsme se ještě na další pobočku helsinské městské knihovny v ulici Rikhardinkatu, která sídlí v budově z konce 19. století. Svými historickými prostory, které mají velmi příjemnou knihovní atmosféru, i nabízenými službami se jedná na rozdíl od pobočky č. 10 o tradiční konvenční knihovnu zcela srovnatelnou s některými pobočkami Městské knihovny v Praze i městskými knihovnami dalších měst naší republiky.

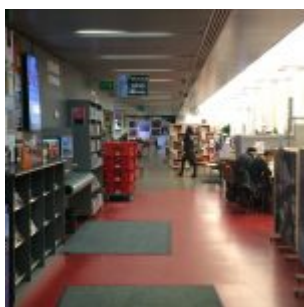
Jako poslední jsme měli na programu univerzitní knihovnu Sibeliovy akademie (Sibelius-Akatemia), která, jak napovídá název, je knihovnou specializovanou na klasickou hudbu a hudební vědu. Sibeliova akademie se v nedávné době spojila s vysokými školami výtvarného umění a divadelní vědy, výsledkem čehož vznikla v Helsinkách spojená Univerzita umění (Taideyliopisto). Ve fondu knihovny se nachází především notové partitury, bohatá sbírka kompaktních disků, LP desek a řady dalších médií s hudebními záznamy. Literatura je samozřejmě též úzce specializovaná na hudební vědu. Studijní místa v knihovně jsou přizpůsobená hudební specializaci, u počítačů jsou připravená kvalitní poslechová sluchátka, knihovna poskytuje všechny běžně užívané typy přehrávačů, uživatelé mohou využít odhlučněné projekční místnosti vybavené sedmikanálovým ozvučením...

A co jsme si z Helsinek odnesli?

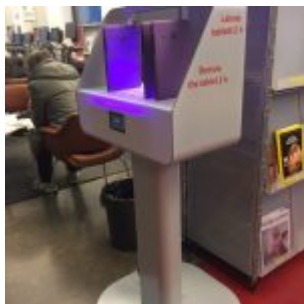
Podobně jako při našich předešlých pracovních cestách i ve Finsku jsme si ověřili, že se *poskytovanými službami, jejich nastavením ani kvalitou od svých zahraničních kolegů nijak*

zásadně nelišíme. Odlišnosti lze ale pozorovat v tom, do jaké míry jsou finské (univerzitní) knihovny centralizované a jak silné a respektované mají postavení v rámci univerzity. Znatelný je i rozdíl v přístupu k výstavbě nových knihoven, kdy ve Finsku, stejně jako v Německu a dalších námi navštívených zemích, je velká část prostředků směřována na architektonický návrh a interiérový design řešení (případ knihoven Helsinské univerzity a chystané centrální pobočky městské knihovny v Helsinkách). Výsledkem tohoto přístupu jsou knihovny, které svým uživatelům dokáží poskytnout nejenom špičkové služby, ale i velkorysý, vizuálně podnětný a vysoce komfortní prostor, ve kterém se uživatelé nejen cítí dobře, ale který je zároveň nedílnou, reprezentativní a svébytnou součástí moderní metropole, do které je zasazen.

Podívejte se na fotogalerii z Helsinek:

Knihovna č. 10 neboli Desítka. Z fotky to možná není patrné, ale žije to tu jako ve včelím úlu.

Samoobslužný systém půjčování tabletů. Přiložíte průkaz a stojan vám vydá tablet. Až ho zase vrátíte, stojan automaticky vymaže veškerý obsah a aktualizuje všechny aplikace.

Vedoucí pobočky č. 10 nám ukazuje platformu pro čtení denního tisku. Mají tam i česká periodika.

Dětský koutek je plně vybaven. Na své si přijde opravdu každý.

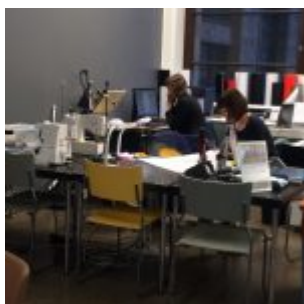

Když chcete mít klid na čtení, zalezete si do kukaně,

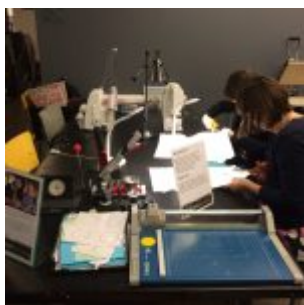
podobné té co mají pláže u Baltského moře.

I knížky tu mají, ale nehrají tu hlavní roli.

Proč kupovat šicí stroj, když ho potřebujete jen občas.
Zašijte si to v knihovně.

Šicí stroj není zdaleka jediné vybavení knihovní dílničky

Půl deváté ráno a knihovna je ze 2/3 plná.

Společná fotka se sympatickým vedoucím pobočky

Jedno z několika multimediálních zákoutí knihovny

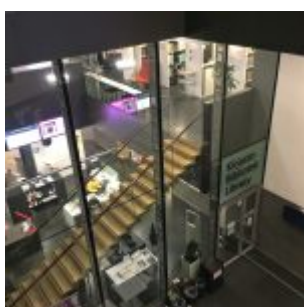
Líbilo se nám to tu...

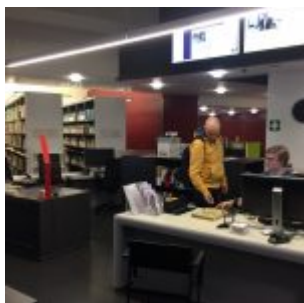
...to nebudeme zapírat.

Pobočka městské knihovny v ulici Rikhardinkatu připomene některé české městské knihovny. Atmosféra je tu podobná jako třeba v Ústřední knihovně na Mariánském náměstí.

Knihovna Sibeliovy akademie je zabudovaná do suterénu obrovské univerzitní budovy.

Oproti městským knihovnám tu měli spíše klidnou komorní atmosféru. Však jsou také především zaměřeny na klasickou hudbu.

Specializovaná hudební knihovna samozřejmě kromě knih

nabízí obrovské množství notových partitur. Gramofonových desek, kompaktních disků a četná zákoutí připravená pro kvalitní poslech.

Janáček v šanonu,

Helsinki jsme navštívili v listopadu, město bylo bohatě, ale zároveň i velmi vkusně, oděno do vánoční výzdoby.

	Tomáš Vejvoda tomas.vejvoda@ff.cuni.cz	Knihovna FF UK propagace služeb
---	--	--